

**Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет
Кафедра хімії та фармації**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри

 доц. Іванишук С.М.
“ 2 ” вересня 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЛАТИНСЬКА МОВА

**спеціальність 226 Фармація, промислова фармація
освітня програма Фармація, промислова фармація
факультет Медичний**

2019 – 2020 навчальний рік

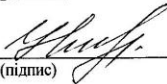
Робоча програма «Латинська мова»
спеціальність 226 Фармація, промислова фармація, освітня програма
Фармація, промислова фармація

Розробник:
Горшкова Аліса Ігорівна – викладач кафедри хімії та фармації.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри хімії та фармації

Протокол від «2» вересня 2019 року № 2

Завідувач кафедри хімії та фармації

(підпис)

(Іванишук С.М.)
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 22 Охорона здоров'я	Нормативна	
	Спеціальність 226 Фармація, промислова фармація		
Змістових модулів – 2		Рік підготовки:	
		1-й	1-й
Загальна кількість годин (денна) – 90		Семестр	
		1-й	1-й
Загальна кількість годин (заочна) – 90			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних: 2 години	Рівень вищої освіти: Бакалавр	Лекції	
		-	-
		Практичні, семінарські	
		1С - 48 год.	1С – 6 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		1С - 42 год.	1С – 84 год.
		Вид контролю:	
		1С - залік	1С - залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Латинська мова» є відпрацювання навичок грамотного використання на практиці майбутніми фармацевтами спеціальної фармацевтичної термінології, розуміння написання рецептів, назв лікарських препаратів та номенклатурних найменувань. Граматика латинської мови вивчається у обов'язі, необхідному для досягнення поставленої мети.

2.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Латинська мова» є:

- навчити студентів читанню та основам граматики латинської мови;
- навчити принципів утворення номенклатурних назв та термінів у ботанічній фармакогностичній, хімічній номенклатурах та у номенклатурі лікарських засобів;
- перекладати без словника з латинської мови українською та з української латинською фармацевтичні та клінічні терміни, рецепти у повній та скороченій формах будь-якого рівня складності, а також прості речення;
- навчити аналізувати найменування лікарських препаратів та пояснювати значення компонентів слова;
- перекладати клінічні терміни, аналізувати терміноелементи і грецькі дублети;
- знати близько 1000 лексичних фармацевтичних одиниць та основних словотвірних елементів, що використовуються у назвах препаратів та клінічних термінах;
- вивчити 50-70 крилатих латинських виразів, фармацевтичних та клінічних ідіом.

2.3. Компетентності

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми «Фармація, промислова фармація» дисципліна «Латинська мова» забезпечує набуття студентами наступних компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим.

ЗК6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії

ЗК8. Здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово, здатність спілкуватися другою мовою.

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

ФК3. Здатність організовувати виробничу діяльність аптек щодо виготовлення лікарських препаратів у різних лікарських формах за рецептами лікарів і замовленнями лікувальних закладів, включаючи обґрунтування технології та вибір допоміжних матеріалів відповідно до правил Належної аптечної практики (GPP).

2.4. Очікувані **результати навчання** згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

ПРЗ 2. Знання сутності та способів використання креативних методів та підходів у професійній діяльності. Знання принципів професійного спілкування сучасною українською літературною та іноземними мовами.

ПРУ 1. Застосовувати знання з загальних та фахових дисциплін у професійній діяльності, дотримуватись норм санітарно-гігієнічного режиму, вимог техніки безпеки та охорони середовища при здійсненні професійної діяльності. Проводити професійну діяльність у соціальній взаємодії оснований на гуманістичних і етичних засадах; ідентифікувати майбутню професійну діяльність як соціально значущу для здоров'я людини.

ПРУ 4. Здійснювати професійне спілкування сучасною українською літературною мовою, використовувати навички усної та письмової комунікації іноземною мовою. Дотримуватися норм спілкування у професійній взаємодії з колегами, керівництвом, споживачами, ефективно працювати у команді.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Фонетика. Основи фармацевтичної термінології. Базові фармацевтичні поняття. Граматичні моделі побудови фармацевтичних термінів.

Вступ. Фонетика. Наголос. Дієслово. Граматичні категорії дієслова. Неозначена форма дієслова. Дієвідміни. Наказовий спосіб. Дійсний та умовний способи дієслова. III особа однини і множини. Словотворчі елементи дієслівного походження.

Іменник. Граматичні категорії іменника. Іменники I відміни. Неузгоджене означення. Найуживаніші прикметники у фармацевтичній термінології. Грецькі іменники I відміни. Грецькі дублети іменників I відміни. Словотворчі елементи. Найуживаніші грецькі префікси. Кінцеві терміноелементи I відміни. II відміна іменників. Іменники чоловічого роду. Грецькі дублети іменників чоловічого роду II відміни. Словотворчі елементи. Іменники середнього роду II відміни. Грецькі дублети іменників середнього роду II відміни. Словотворчі елементи. Прізвища у назвах лікарських засобів. Рецепт. Основні відомості. Правила виписування рецептів. Прикметники I-II відмін. Узгоджене означення. Грецькі дублети прикметників I-II відмін. Словотворчі елементи. Дієприкметник минулого часу пасивного стану.

Змістовий модуль 2. Поняття про рецепт. Назви інгредієнтів у складному рецепті. Граматична модель рецепта.

Іменники III відміни. Три типи відмінювання. Іменники чоловічого роду III відміни. Винятки з правил про рід. Приголосний тип. Грецькі дублети іменників чоловічого роду III відміни. Словотворчі елементи. Іменники жіночого роду III відміни. Винятки з правил про рід. Мішаний тип. Грецькі дублети іменників жіночого роду III відміни. Словотворчі елементи. Іменники середнього роду III відміни. Винятки з правил про рід. Голосний тип. Грецькі дублети іменників середнього роду III відміни. Особливості відмінювання іменника *vas, vasis* n та іменників грецького походження на *-ma*. Прикметники III відміни. Прикметники III відміни у ботанічній і фармацевтичній термінології. Ступені порівняння прикметників. Іменники IV відміни. Грецькі дублети іменників IV відміни. Словотворчі елементи. Іменники V відміни. Відмінювання. Числівник. Латино-грецькі словотворчі елементи числівників у назвах препаратів. Прислівники та займенники, що вживаються в рецептурі. Хімічна номенклатура. Назви кислот, оксидів, основ, солей, складних ефірів.

Латинська номенклатура лікарських форм. Виписування рецептів на рідкі форми. Скорочення в рецептах. Виписування рецептів на м'які форми. Скорочення в рецептах. Виписування рецептів на тверді форми. Скорочення в рецептах. Загальні відомості про медичну термінологію. Загальні відомості про клінічну термінологію. Структура клінічних термінів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		Л	П	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Змістовний модуль 1. Фонетика. Основи фармацевтичної термінології. Базові фармацевтичні поняття. Граматичні моделі побудови фармацевтичних термінів.

Тема 1. Вступ. Фонетика. Наголос. Дієслово. Граматичні категорії дієслова. Неозначена форма дієслова. Дієвідміни. Наказовий спосіб. Дійсний та умовний способи дієслова. Словотворчі елементи дієслівного походження.	16		8			8	16		2			14
Тема 2. Іменник. Граматичні категорії іменника. Іменники І відміни. Неузгоджене означення. Найуживаніші прийменники у фармацевтичній термінології. Грецькі іменники І відміни та їх грецькі дублети. Словотворчі елементи. II відміна іменників. Іменники чоловічого роду та їх грецькі дублети іменників чоловічого роду II відміни. Іменники середнього роду II відміни.	16		8			8	12					14
Тема 3. Рецепт. Основні відомості. Правила виписування рецептів. Прикметники I-II відміни.	12		6			6	14					14

Узгоджене означення. Грецькі дублети прикметників I-II відмін. Словотворчі елементи. Дієприкметник минулого часу пасивного стану.											
Усього годин	44		22			22	44		2		42
Змістовий модуль 2. Поняття про рецепт. Назви інгредієнтів у складному рецепті. Граматична модель рецепта.											
Тема 4. Іменники III відміни. Іменники чоловічого роду III відміни. Винятки з правил. Приголосний тип. Іменники жіночого роду III відміни. Винятки з правил про рід. Мішаний тип. Словотворчі елементи. Іменники середнього роду III відміни. Винятки з правил про рід. Голосний тип. Грецькі дублети іменників.	10		6			4			2		10
Тема 5. Прикметники III відміни. Прикметники III відміни у ботанічній і фармацевтичній термінології. Ступені порівняння прикметників. Іменники IV відміни. Грецькі дублети іменників IV відміни	12		6			6					10
Тема 6. Словотворчі	14		8			6			2		12

елементи. Іменники V відміни. Відмінювання. Числівник. Латино-грецькі словотворчі елементи числівників у назвах препаратів. Прислівники та займенники, що вживаються в рецептурі. Хімічна номенклатура. Назви кислот, оксидів, основ, солей, складних ефірів.											
Тема 7. Латинська номенклатура лікарських форм. Виписування рецептів на рідкі, м'які, тверді форми. Скорочення в рецептах. Загальні відомості про медичну термінологію. Загальні відомості про клінічну термінологію. Структура клінічних термінів.	10		6			4					10
Усього годин	46		26			20	46		4		42
Разом за I семестр	90		48			42	90		6		84

5. Змістові модулі навчальної дисциплін

Змістовний модуль №1 Фонетика. Основи фармацевтичної термінології.

Базові фармацевтичні поняття. Граматичні моделі побудови фармацевтичних термінів.

№	Назва теми	Кількість
---	------------	-----------

з/п		Годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Вступ. Фонетика. Наголос. Дієслово. Граматичні категорії дієслова. Неозначена форма дієслова. Дієвідміни. Наказовий спосіб. Дійсний та умовний способи дієслова. Словотворчі елементи дієслівного походження.	8	2
2	Тема 2. Іменник. Граматичні категорії іменника. Іменники I відміни. Неузгоджене означення. Найуживаніші прийменники у фармацевтичній термінології. Грецькі іменники I відміни та їх грецькі дублети. Словотворчі елементи. II відміна іменників. Іменники чоловічого роду та їх грецькі дублети іменників чоловічого роду II відміни. Іменники середнього роду II відміни.	8	
3	Тема 3. Рецепт. Основні відомості. Правила виписування рецептів. Прикметники I-II відміни. Узгоджене означення. Грецькі дублети прикметників I-II відмін. Словотворчі елементи. Дієприкметник минулого часу пасивного стану.	6	
	Разом	22	2

Змістовий модуль №2 Поняття про рецепт. Назви інгредієнтів у складному рецепті. Граматична модель рецепта.

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		денна	заочна
4	Тема 4. Іменники III відміни. Іменники чоловічого роду III відміни. Винятки з правил. Приголосний тип. Іменники жіночого роду III відміни. Винятки з правил про рід. Мішаний тип. Словотворчі елементи. Іменники середнього роду III відміни. Винятки з правил про рід. Голосний тип. Грецькі дублети іменників	6	2
5	Тема 5. Прикметники III відміни. Прикметники III відміни у ботанічній і фармацевтичній термінології. Ступені порівняння прикметників. Іменники IV відміни. Грецькі дублети іменників IV відміни	6	
6	Тема 6. Словотворчі елементи. Іменники V відміни. Відмінювання. Числівник. Латино-грецькі словотворчі елементи числівників у назвах препаратів. Прислівники та займенники, що вживаються в рецептурі. Хімічна номенклатура. Назви кислот, оксидів, основ, солей, складних ефірів.	8	2
7	Тема 7. . Латинська номенклатура лікарських форм. Виписування рецептів на рідкі, м'які, тверді форми. Скорочення в рецептах. Загальні відомості про медичну термінологію. Загальні відомості про клінічну термінологію. Структура клінічних термінів.	6	
	Разом	26	4

Модулі самостійної роботи:

Змістовний модуль №1 Фонетика. Основи фармацевтичної термінології.
Базові фармацевтичні поняття. Граматичні моделі побудови фармацевтичних термінів.

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Вступ. Фонетика. Наголос. Дієслово. Граматичні категорії дієслова. Неозначена форма дієслова. Дієвідміни. Наказовий спосіб. Дійсний та умовний способи дієслова. Словотворчі елементи дієслівного походження.	8	14
2	Тема 2. Іменник. Граматичні категорії іменника. Іменники I відміни. Неузгоджене означення. Найуживаніші прийменники у фармацевтичній термінології. Грецькі іменники I відміни та їх грецькі дублети. Словотворчі елементи. II відміна іменників. Іменники чоловічого роду та їх грецькі дублети іменників чоловічого роду II відміни. Іменники середнього роду II відміни.	8	14
3	Тема 3. Рецепт. Основні відомості. Правила виписування рецептів. Прикметники I-II відміни. Узгоджене означення. Грецькі дублети прикметників I-II відмін. Словотворчі елементи. Дієприкметник минулого часу пасивного стану.	6	14
	Разом	22	42

Змістовний модуль №2 Поняття про рецепт. Назви інгредієнтів у складному рецепті. Граматична модель рецепта.

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		денна	заочна
4	Тема 4. Іменники III відміни. Іменники чоловічого роду III відміни. Винятки з правил. Приголосний тип. Іменники жіночого роду III відміни. Винятки з правил про рід. Мішаний тип. Словотворчі елементи. Іменники середнього роду III відміни. Винятки з правил про рід. Голосний тип. Грецькі дублети іменників	4	10
5	Тема 5. Прикметники III відміни. Прикметники III відміни у ботанічній і фармацевтичній термінології. Ступені порівняння прикметників. Іменники IV відміни. Грецькі дублети іменників IV відміни	6	10
6	Тема 6. Словотворчі елементи. Іменники V відміни. Відмінювання. Числівник. Латино-грецькі словотворчі елементи числівників у назвах препаратів. Прислівники та займенники, що вживаються в рецептурі. Хімічна номенклатура. Назви кислот, оксидів, основ, солей, складних ефірів.	6	12
7	Тема 7. . Латинська номенклатура лікарських форм. Виписування рецептів на рідкі, м'які, тверді форми. Скорочення в рецептах. Загальні відомості про медичну термінологію. Загальні відомості про клінічну термінологію. Структура клінічних термінів.	4	10
	Разом	20	42

6. Методи навчання

При вивченні дисципліни використовують адекватні методи навчання. За джерелами знань використовують методи навчання: словесні – розповідь, пояснення, лекція, інструктаж; наочні – демонстрація, ілюстрація; практичні – практична робота, написання вправ, рецептів латинською мовою. За характером логіки пізнання використовуються методи: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний. За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.

7. Методи контролю

Педагогічний контроль здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності, всебічності та професійної спрямованості контролю.

Використовуються такі методи контролю як усне опитування, які мають сприяти підвищенню мотивації студентів-майбутніх фахівців до науково-пізнавальної діяльності. Відповідно до специфіки фахової підготовки перевага надається усному контролю.

Контрольні заходи передбачають проведення вхідного (за необхідності), поточного, модульного та семестрового контролю.

Поточний, модульний контроль здійснюється під час проведення практичних та індивідуальних занять з викладачем.

Семестровий контроль виконується за окремим графіком, складеним деканатом факультету.

8. Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

студентів на практичних заняттях

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	----------	--	---

Критерії оцінювання знань студентів

5 A (відмінно) (90 – 100)	Аргументована, логічна, повна відповідь; глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; уміння аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку; творче осмислення матеріалу; чітка, лаконічна відповідь на поставлені питання, вміння застосовувати теоретичні положення при розв'язуванні практичних задач. Активна участь в обговоренні дискусійних питань.
4 B (добре) (82-89)	Аргументована, логічна, повна відповідь; міцні знання навчального матеріалу, включаючи аргументовані відповіді на поставлені питання; чітка, лаконічна відповідь майже на всі поставлені питання; вміння застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач; активна участь в обговоренні дискусійних питань.
4 C (добре) (74-81)	Міцні знання навчального матеріалу, вміння орієнтуватися в ньому; оперування необхідним колом понять та категорій; вміння встановити зв'язок між теоретичною «базою» та практикою, в цілому логічна відповідь з незначною кількістю помилок.
3 D (задовільно) (64-73)	Посередні знання навчального матеріалу; мало аргументовані відповіді; слабке застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних завдань.
3 E (задовільно) (60-63)	Фрагментарне володіння матеріалом і необхідним колом понять та категорій курсу; відповідь, яка містить значну кількість недоліків і помилок; неповне висвітлення змісту питань; недостатнє вміння зробити аргументовані висновки; часткове опрацювання матеріалу підручника.
2 FX (незадовільно) (35-59)	Студент не знає значної частини матеріалу курсу; не володіє понятійним апаратом. Мова невиразна, обмежена, словниковий запас не дає змогу оформити ідею. Практичні навички на рівні розпізнавання.
1 F (незадовільно) (0-34)	Студент не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно; допускає суттєві помилки у відповідях на питання, не вміє застосувати теоретичні положення при розв'язанні практичних завдань.

9. Рекомендована література

Базова (основна)

1. Гулько Р. Багатомовний словник лікарських рослин семи європейськими мовами. Латинсько-українсько-російсько-англійсько-німецько-французько-польський. – Львів: Ліга-Прес, 2007. – 611 с.
2. Світлична Є.І., Толок І.О. Латинська мова. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. - 440 с.
3. Смольська Л.Ю. Латинська мова та основи фармацевтичної термінології: підручник / Л.Ю. Смольська, В.Г. Синиця, Дз.Коваль-Гнатів та ін.; за ред. Л.Ю.Смольської. – К.: ВСВ “Медицина”, 2016. – 352 с.
4. Мельник О. В., Крамаренко Г. В. Методичні рекомендації для практичних занять за темою: «Фармацевтична опіка при ароматерапії» для слухачів передатестаційних

циклів зі спеціальностей «Загальна фармація», «Організація та управління фармацією», а також провізорів-інтернів. – Львів, 2005. – 46 с.

5. Чекман І.С., Фармакологія: підручник / І. С. Чекман, Н. О. Горчакова, В. Ф. Мамчур [та ін.] ; за ред. І. С. Чекмана. – Вид. 3-тє, виправлене та доопрацьоване. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 783 с.
6. Bugaj M., Bugaj W., Kierczak A. *Lingua Latina pharmaceutica*. – Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2005. – 512 s.
7. Květůše Kunešová. Latin for Pharmacists. - Praha: Karolinum, 2010. – 184 s.

Допоміжна

8. Зупанець І. А. Клінічна фармація: підручник / І. А. Зупанець, В. П. Черних, І. Г. Купновицька [та ін.]; за ред.: В. П. Черних, І. А. Зупанця, І. Г. Купновицької; Національний фармацевтичний університет. – Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2013. – 910 с.
9. Ілюстрований медичний словник Дорланда: у 2 т./Гол. ред. П. Джуль, Б. Зіменковський. – [укр. Пер. 29-го амер. вид.]. – Львів: Вид. дім «НАУТІЛУС», 2003. – Т.1. – 2003. – с. 1 – 1354; Т. 2. – 2003. – с. 1355 – 2688.
10. Правила виписування рецептів. Витяг із наказу МОЗ України № 360 від 19.07.2005. – с. 22 – 32.

Інформаційні ресурси

11. <http://linguaeterna.com/vocabula/>
12. <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/2036/latinska-mova>
13. <http://sphu.org/viddil-dfu>
14. <https://uk.glosbe.com/la/uk>
15. http://files.basisnauki.webnode.com.ua/200000074-3862e395c8/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%B0_%D0%A2%D0%90%D0%91%D0%9B%D0%98%D0%A6%D0%86.pdf

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання: самостійна робота, контроль вмінь та навичок на практичних заняттях, модульна атестація, семестровий контроль.